Ч. 269 (10.946).

Після конфіскати — другий наклад.

Львів пятниця 3. грудня 1926.

Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem.

Рік XLIV

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Політична візита Чічеріна в Берліні.

Берлін, 1. грудня 1926.

У вівторок в год. 9·30 приїхав сюди комісар закордонних справ С. Р. С. Р. Чічерін, що замешкав у більшовицькій амбасаді. Цілий нинішній день присвятив на складання офіціяльних візит. Всупереч давнішим вісткам, що Чічерін затримається в Берліні тільки один день, тутешня преса довідується, що його побут у Берліні продовжиться на 3—6 днів. У тому часі хоче він відбути низку важних політичних конференцій; між ин. зі Штреземаном, з котрим обговорюватиме як справи політичні, так і господарські, а передовсім справу транзиту Німеччини через СРСР.

Берлінська преса зазначує, що Чічерін інтересується живо справами, що є предметом переговорів між Англією, Францією, Італією і Німеччиною, а також ходом женевських нарад, і має намір зачати в часі свого побуту в Німеччині дипльоматичні переговори з Парижем з метою підготовити собі стрічу з Бріяном. В тутешніх політичних колах догадуються, що Чічерін чекає тепер тільки на вислід стрічі між Чемберленом і Бріяном у Парижі, аби могти висказатися на тему біжучих питань европейської політики.

Бюро Вольфа повідомляє, що кореспондент щоденника „Остзеецайтунг" звернувся до Чічеріна в часі його їзди радіотелеграфічно із запитом, яке є теперішнє становище більшовиків до Ліги Націй. Чічерін, як подає згадане бюро, відповів також при помочі радіотелеграфу так: „СРСР. не дозволить вязати собі свободи ділання і може робити, що хоче. Ми будемо й дальше мати вповні вільну руку, будемо віл ......

Експозе Бріяна.

Париж, 1. грудня 1926.

В палаті підчас дискусії над буджетом мін-ства закордонних справ Бріян в експозе м. и. згадав про недавні французько-італійські інциденти. Італія має право мати уряд, який хоче і має право підлягати лихому гуморові. Але є хвилі, в яких слід стриматися. Французький амбасадор одержав сатисфакцію і добрі взаємини привернено. Тепер усі сили слід звернути на утревалення мира в Европі, але без німецько - французького зближення нема трівкого мира. Факт, що Німеччина підписала добровільно льокарнські пакти, які признають французькі кордони, і що виреклася приноровлювання сили при полагоді можливих конфліктів, не є маловажною справою. Найважнішою є обосторонна добра воля, але Франція хоче мати дійсні гарантії мира. Вкінці сказав Бріян, що з огляду на зліквідування контрольної комісії і заступлення її діяльности діяльністю Ліги Націй, безпека Франції не лише не зменшилася, але значно збільшилася. Промову Бріяна палата приняла оплесками.

Стан облоги в Румунії.

Берлін, 1. грудня 1926.

Тутешні часописи повідомляють із Букарешту, що в звязи з недугою короля Фердинанда румунська рада міністрів оголосила себе перманентною, дальше порішила стягнути до Букарешту війська з провінції і проголосила стан облоги в Румунії. Король Фердинанд звернувся до премієра Авереску з відручним письмом, у якім заявляє, що хоче зробити кінець шкідним поголоскам, які кружляють у краю на тему його недуги і наслідства престолу, та висловити жаль, що ця недуга дала причину до висунення деяких плянів, які могли би затрясти основами монархії і династії. Король сподіється, що в цей тяжкий мент патріоти станнуть біля престолу і піддержать династію, котрої одинокою ціллю є праця над величчю батьківщини. Королева Марія виїздить із Парижа дня 2. грудня. Мін. Ангелеску, який є в Парижі, сказав, що бувш. насліднкові престолу кн. Каролеві позволено в приватному характері явитися у свого хорого батька. Кн. Карло прирбіцяв, що не робитиме нічого, що змірялоб би до державного перевороту.

З польських справ.

Виборча ординація для міст. — Ухвалення демократичної виборчої реформи. — Підвишка платень урядовців, а за нею підвишка деяких скарбових оплат.

Варшава, 1. грудня 1926.

Адміністраційна комісія радила над проєктом виборчої ординації для міст. Референт пос. Яворовський (ППС.) вказав на дві спірні справи. 1) Склад виборчих комісій. Реф. предкладає, щоб були предсідниками комісій судді. 2) Чи кожне місто має творити один виборчий округ, чи — як пропонує ЗЛН. — поділити місто на округи так, що число їх має вагатися від 5 до 12. В голосуванні принято в уст. 1. принцип 5-приметникового голосування до міських рад, а спірні справи відложено до слідуючого засідання.

Дня 1. грудня почалась у прем. Бартеля конференція в справі новелізації закону про урядничі платні. В нарадах беруть участь: президент соймової буджетової комісії Ришар і мін. Чехович. Ухвалено, що уряд означить джерела покриття підвишки платень урядовців. Уряд вставив ... мл. зол. на підвишки, під умовиною, що на те позволять доходи скарбу. Підвишка платень може потягнути за собою підвишку деяких скарбових оплат. Новелізацію закону про платні урядовців і учителів полагодять в I. кварталі 1927 р.

Військова контроля над Німеччиною.

Берлін, 1. грудня 1926.

„Соц. Пресдінст" подає подробиці про переговори між державами в справі військової контролі над Німеччиною. Ріжниця думок між урядами Франції і Англії є лише в справі знесення укріплень на польсько-німецькій границі. Франція домагається знесення тих укріплень; Англія є думки, що такі справи не належать до умовин роззброєння, принятих Німеччиною.

Становище Бельгії.

Париж, 1. грудня 1926.

„Етоаль Бельж" довідується, що бельгійська відповідь на англійський меморіял у справі роззброєння прилучується до англійського погляду. Підкреслює лише небезпеку, яка загрожує від патріотичних товариств і застерігається у справі складу німецького ген. штабу.

Англія віступає Італії кольонію.

Париж, 1. грудня 1926.

Кореспондент тутешнього видання „Шікаго Трібюн" повідомляє з Риму, що Чемберлен підчас конференції з Бріяном обговорюватиме справу віддачі кольонії Кейна Італії. Акт віддачі затвердять спеціяльними трактатами, що забезпечуватимуть англійські інтереси в цій кольонії. Так Італія одержить нові полоси для своїх еміґрантів. Статут Кейна матиме форму мандату, наданого Італії Лігою Націй.

З китайського кітла.

Загроза для Европейців.

Льондон, 1. грудня 1926.

Рух проти Европейців росте. В Ганкоу скріплено відділи чужоземної ескадри американськими й англійськ. торпедовцями, що прийшли із Шангаю. Вони висадили на сушу відділи піхоти, які обсадили дільницю англійську, французьку і японську. В Ганкоу є нині до 1000 осіб европейського походження і вони сильно загрожені.

Всюди те саме...

Знущання поліції в Ковлі.

Варшава, 1. грудня 1926.

„Глос Правди" містить лист із Ковля, який кидає ярке світло на тамошні тюремні відносини. Дня 14. листопада арештовано в Ковлі 5 людей під закидом участи в крадежі футра в одним склепі. На комсаріяті знущалися по звірськи над арештованими. Щоб зойків не було чути (комісаріят поліції в Ковлі є в середмісті), накинули на арештованих коци і тоді наново стали бити їх гумовими палицями, дрючками й иншим знаряддям. Потім замкнули кожного з арештованих в окремій келії. Тому, що не було доказів вини арештованих, їх випустили на другий день на волю. Покривджені горожане звернулися із зажаленням до судових властей. Слідство в тій справі веде слідчий суддя 1. ревіру ковельського повіту.

Біржа.

Гроші.

Курс доляра в готівці 8·96—8·99 при слабій і спокійній тенденції. — Канадійський доляр 8·93·00—0·0,0, — чеські корони 0·26·00—0·26·33, леї 0·04·00—0·04·33, франки французькі 0·33·00—0·00·00, франки швайцарські 1·73—1·74, фунти штерлінги 00·00—43·57.

Золото: 20 австр. корон 36·00—36·50, 20 фр. франків 33·50—33·70, 20 нім. марок 42·30—42·50, 10 рублів 46·00—46·50.

Срібло: австр. корона 0·61—0·63, 5 австр. корон 3·30—3·40, австр. фльорен 1·65—1·70, рубель рос. 2·65—2·70, копійки за рубель 1·32—1·35.

„Просвіта".

Львів, 2. грудня 1926.

Вступаємо в місяць, в якому припадають роковини заснування найстаршого і найбільше заслуженого нашого товариства „Просвіта". День 8. грудня, як день роковин став у нас національним святом, відомим під назвою свято „Просвіти", а цілий місяць грудень став місяцем „Просвіти".

Писати з тої нагоди про „Просвіту", її вагу та завдання незвичайно важко і невдячно. Важко тому, бо її величезної ролі в нашому дотеперішньому житті в розмірах газетної статті ні не охопиш, ні всесторонно не висвітлиш, а її майбутньої ролі в житті нації теж ні не спрецизуєш, ні вірно не нарисуєш. — З тих самих причин писати про те все і невдячно.

Вдумуючися в минуле нашого національного ренесансу, аналізуючи його поодинокі етапи, ми всюди, в кожній ділянці життя і на кожній сторінці скрижалів історії нашого відродження стрінемось з „Просвітою", з її ініціятивою, з її працею і що найважніше з позитивними наслідками тої ініціятиви і праці. Розгортаючи фоліянти вчорашніх днів та вичитуючи їх, ми мусимо далі ствердити, що „Просвіта" мала все успіх не тільки в ініціятиві та праці, але й у здобуванні для себе авторитету і довіря серед найширших мас українського народу.

Рівень національної свідомости села чи міста звязували ми і до нині звязуємо не з чим иншим, а зі самим істнуванням читальні „Просвіти" в даній місцевости. Рівень культурної та громадської солідности села чи містечка мірямо теж не чим иншим, а рівнем праці, життя та рухливости не в чому иншому, а в тій найнижчій клітині „Просвіти" в сільській, чи міській читальні. Та тим не вичерпується справи, бо й рівень національно-громадської рухливости і живучости ширших територій, як повітів, а той округ міримо теж не чим иншим, а перш за все темпом життя і живчиком кровокруження у філії „Просвіти". Це доказ, до якої міри „Просвіта" звязана з нашим національним життям, до якої міри вона вкоренилася в нього і в якій мірі ми без неї не моглиб обійтися.

Не дивно тому, що крім великого авторитету та довіря „Просвіта" має в нашому народі і найбільшу популярність. На західньо-українських землях нема ні одної установи, яка малаб стільки леґатів, записів і відданих під свій заряд фондацій, що має їх „Просвіта". А між ними є фондації не лише інтеліґентів, не лише людей, що гляділи на завдання „Просвіти" зі становища патріотів-культурників, приятелів народньої освіти, але й селян, що ні великим майном, ні високим інтелектом, ні освіченим так сказатиб, патріотизмом не визначалися, а які складали своє невеличке майно для „Просвіти" з великого привязання, з небуденної любови та довіря до „Просвіти". Вони відчули на собі благородний вплив „Просвіти", вона їх полонила і тому були здатні до великих на їх сили та спроможність акти вдячности для неї. Тут не місце подавати імена тих селян, але вони були, вони й тепер є. Яке це потішаюче і яке додатнє явище з життя нашого народу і до якої міри воно оправдує ціну тих

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане Редакція не відповідає.

роздобути зброю і грошеві засоби. Дальше зізнає, що на повітовій конференції промовляв Бондаренко (Степнов) і форналь або студент (!) Рожанський, що взивали зібраних до повстання, говорячи, що робітники Польщі вже зорганізовані, а зброя буде привезена з заграниці в скринках, нагружених зверху иншим товаром. Коли прийшов приказ ліквідації організації (з 1. III 1925), свідок знайшов при ревізії у Василя Сірака штучні вуси і шмінки, які він мав уживати до замаскування себе в часі бандитських нападів. У Грицька Василюка знайшов свідок при ревізії два кріси з набоями; тих крісів Василюк мав уживати до бандитських нападів. Рівночасно знайдено у Василюка кілька комуністичних відозв. У тім часі зголосився у свідка „зауфани" Хмельницький з крісом і сказав, що його одержав від Василюка. По ревізії відпровадив свідок арештованих до повітової команди поліції у Володимирі. В той час довідався свідок між иншим, що в Холопечах мали бути закопані два машинові кріси.

Адв. Підгірський: Хто був присутній при допитах на поліції? Свідок: Прокуратор, староста також часом приходив, а був навіть посол Назарук, але з обвинуваченими не розмовляв, бо в часі слідства не вільно. Прокуратор: Чи був хто в часі слідства чорний, як мурин? (!) Свідок: Я не бачив. Адв. Криницький каже запротоколувати зізнання свідка, що новоприйнятий член організації є приділений до ячейки і може бути приділений також до повіткому. На запит адв. Підгірського, свідок зізнає, що крім платних „зауфаних", себто конфідентів, послугувався також „зауфаними" неплатними, значить — льояльними горожанами. Перших не вичисляє тому, що це урядова тайна, а других тому, щоб не виставити тих льояльних людей на небезпеку.

Обвин. Бернацький Василь заявляє, що цей свідок держав його три дні в Локачі на постерунку, бив його, а в тому ділі помагав йому один пшодовнік. Обвинуваченого бито під боки, в груди, в лице, держано в темних сінях і морено голодом. На повітовій команді у Володимирі обвинуваченого бив свідок і обвинувачений з болю дуже кричав; тоді вийшов чоловік у військовім одязі і питав обвинуваченого, чого так дуже кричить. На відповідь обвинуваченого, що його бють, сказав: „Такі дужи хлоп витшима єще венцей". По обіді свідок знова бив обвинуваченого, навіть підпрокуратор Струменський бачив, як обвинуваченого бито. Для більшого терпіння вкладав свідок обвинуваченому до рук набої, руки клав між залізні плити, а опісля спеціяльно построєним механізмом прикручував плити так, що під натиском плит зпід нігтів витікала кров. При таких „операціях" обвинувачений млів.

Обвин. Сірак Василь заявляє, що свідок причепив йому штучні вуси, вимазав його саджою і в такій метаморфозі попровадив на конфронтацію; бив його по зубах, по голові, а потім обмили обвинуваченого від крови і дальше держали на постерунку. Терором змусив свідок і аспірант Зарембa підписати протокол у слідчого судді.

Обвин. Койрах заявляє, що свідок бив його два дні, а також у присутности мирового судді і секретаря вдарив його три рази.

Обвин. Поліщук заявляє: „Як я дав добровільно свідкові дві брошури, то він дав мені зараз два рази в лице. Потім грозив мені і казав, що як я не зізнаю так, як вимагав свідок, то він мене вбє. У Володимирі завели обвинуваченого на допит і там свідок бив його в груди, вхопив за волосся і товк головою об мур, а потім встромляв руки між двері і ломав кости. Аспірант Заремба завертав обвинуваченого від слідчого судді до цеї „операції" так довго, поки він не підписався на протоколі.

Обвин. Паламарчук зізнає, що свідок його не допитував, лише щував його собакою. (!)

Обвин. Одіон заявляє, що свідок казав йому зізнавати на обвинувачених так, як він йому диктував. — „Коли я не годився, дав мені раз в лице і сказав: „То будеш там сидіти, де вони". Під терором „обвинувачений" підписав протокол і таким робом став обвинуваченим. (!)

Обвин. Долинський Петро заявляє, що свідок по дорозі до повітової поліції хотів його застрілити, а коли привів на „повітяку", то там йому добре „всипав".

Обвин. Травнер заявляє, що аспірант Заремба „рекомендував" йому свідка як ката (!). Цю заяву голова відкидає.

Д-р Шухевич питає свідка, чи добре говорить українською мовою. Свідок відповідає, що він православний і сам Українець, але зараз поправляється і каже, що він Росіянин і говорить добре „по росіянськи"; голова суду помагає свідкові і каже що „по русінськи", потім „по хлопськи" а вкінці вийшло, що „по місцевому". Кінець-кінців Кашук зізнав, що знає краще „місцеву мову", як польську.

Загально свідок зраджує помітну нервовість, без причини повищував голос, а у відповідях обороні був доволі нечемний. **П. Щ.**

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!

Відозви і комунікати.

Свято „Просвіти" в Стрию.

Сьогорічне Повітове Свято „Просвіти" відбудеться, як щорічно, дня 8. грудня ц. р. врочистим обходом в Стрию.

В той день буде відправлена в 9-ій год. рано в парох. церкві Соборна Служба Божа на інтенцію доброго розвитку Товариства „Просвіта", при співучасти хору „Боян". Після Богослуження відбудеться в великій салі „Народнього Дому" врочистий концерт-поранок з промовою проф. Мих. Біліка, продукціями сельських хорів і „Бояна", сольоспівами, декламаціями і т. п. Закінчить живий образ укладу п. Ко ака. В вечером тогож дня в 7-ій год. Львівський Український Театр (Кооперативний) відограє оперету „Маріца" Кальмана. Зогляду на ріжнородність програми просимо Громадянство цілого повіту взяти у святі найчисленнішу участь. Всі читальні стрийського повіту взиваємо вислати на Свято „Просвіти" до Стрия своїх делегатів. У церкві, як при вступі на салю будуть збиратися датки на почесний дар для „Просвіти". Крім цього з дозволу Воєвідства в Станиславові визначені Філією колектанти, заосмотрені в легітимації, в часі від 4-го до 9-го грудня збиратимуть жертви на дар „Просвіті" по домах, на котрі просимо не поскупитися. Від цього почесного дару раз у рік залежить існування, розвиток і діяльність так дорогого нам товариства „Просвіта" у Львові. Той сам зазив звертаємо до всіх Читалень і Громад повіту, яким розіслано вже потверджені старостом збіркові лісти і легітимації, щоби збіркою, дозволеною на час від 4. до 10. грудня ц. р. найпильніше занялися і зібрані датки безпроволочно по замкненню збірки доручили Філії „Просвіти" в Стрию в цілі пересилки до Львова. Коли Читальня або Громада збіркових ліст і легітимацій не отримали, зголоситься безпроволочно до канцелярії Філії „Просвіти" в Стрию (Народний Дім) по відбір.

Читальні, яким би збіркових легітимацій і ліст в час не доручено, можуть дістати ще другий речинець до збирання датків на дар „Просвіті" в часі від 9. до 15. грудня ц. р.

Взиваємо всі читальні повіту, щоби протягом місяця грудня відбули у себе „Свято Просвіти" концертом аматорською виставою або бодай викладом на святочних сходинах членів і при тім зложили звіт до філії „Просвіти" в Стрию. Духовенство по селах просимо заповіджене на день 8. грудня ц. р. повітове свято своїм парохіянам завчасу оголосити і їх до участи в святі заохотити, оголосити їм про дозволену Воєвідством збірку на дар „Просвіті" в часі від 4. до 10. грудня (зглядно від 9. до 15. грудня), їх про спосіб переведення тої збірки поучити як також заохотити до уладження в громаді „Свята Просвіти". Всі українські часописи, які заходять до читалень, просимо цю відозву негайно повторити.

Від Виділу Філії „Просвіти" в Стрию:

Д-р Калитовський, голова. *Ін. Захаріїв*, секретар.

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський Хор під управою Петра Євсевського у складі 30 осіб виступає:
Пятниця 3. XII. — Камінка Струм.
Субота 4. XII. — Камінка Струм.
Неділя 5. XII. — Радехів.

„Український Національний Хор" під управою Дмитра Котка:
Пятниця 3. XII. — Станиславів. 528 10—?

Замість цвітів на могилу бл. п. єпископа д-ра Иосифа Боцяна зложили 15 зол. на захист сиріт у Бережанах д-р Василь і Марія Левицькі. 1034 1—1

Загальні збори Товариства Жінок з вищою освітою відбудуться дня 12-го грудня 1926 в домівці Захоронки, вул. Руська ч. 3 о 18 год. Порядок денний: Отворення зборів і звіт управи, вибір нової управи, внески і запити. 1036 1—1

Курси: I. батику і малювання „relief",
II. гаптярства, коронкарства, аплікацій,
III. трикотарства,
IV. ручного ткання матерій устроює Стефанія Шміґельська, вул. Корнятків 1/II. пов. Зголошення інформації від 3—4 попол. 1026 1—1

Д-р Осип і Орися з Ісаївих Метеллі в Коломиї зложили на „Рідну Школу" 5 ам. дол. замість повідомлення про своє вінчання, котре відбулося дня 3. XI. ц. р. в парохіяльній церкві в Станиславові. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа „Рідної Школи". 1029 1-1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ФРАНЦУЗКУ молоду, учительки, учителів, бони Польки, Німки, доглядачки, управительки, ключниці, господині, рільних офіцілістів, лісових, огородників, шоферів, ресторацийний і готелевий персонал поручає Бюро Неміровскої, Львів, площа Академічна 3. Телефон 13—61. 1021 2-3

1 зол. 50 сот. коштує одна ложка, або вилки з хінського срібла у Мандля Коперника 14. Проти кіна Коперник. 681 б) 12—?

ІДЕАЛЬНА ПАСТА до зубів **КРЕМ ПЕРЛОВИЙ** Ігнатович Львів. 956 8-?

ПОТРЕБУЮ інтелігентної молодої жінки до помочі у веденню домашного господарства. Опис життя і услів слати на адресу: о. І Копик Щитівці, п. Заліщики. 1006 3—3

МАЮ на продаж 8 томів Історії України М. Грушевського Іван Дудич. Горуцько п. Мединичі. 1030 1—2

ЕМЕРИТОВАНИЙ урядник, літ 45, пошукує відповідного заняття за низькою винагородою. Зголошення до Адміністрації під „Урядник". 1028 1—2

В ЗАКОПАНІМ вілля „Ясна" пенсіонат положений в центрі поручає теплі і сонішні покої, смачна і здорова кухня, для Українців ціни 10 проц. знижені. Над дівчатами старанна опіка. Остерігається перед фальшивими посередниками. 1027 1—3

ФОРТЕПЯН добрий хочу купити. Зголошення „Освіта", Академічна 8. 1035 1—2

ОЛЕНА КОЗЛОВСЬКА з Купчинець, повертаючи в грудні 1925 р. з Прус віддала свою 8-літню дочку Марію в поїзді між Козовою а Бережанами якійсь заможній селянці, що обіцяла нею занятися. Дочка була круглолиця, чорні очі, волосся темно бльонд, говорила по німецьки і розуміла по українськи. Отсею дорогою мати відшукує свою дочку. Хто знав би що про неї, буде ласкавий донести до парохіяльного уряду в Тернополі. 1032

КАВАЛЄР літ 30 пристійний, добрий купець, одружить я з панною або вдовою до 35 літ, милої вдачі, що принесла би в посагу около 2.500 долярів, потрібних до сплачення добре проспeруючого склепу. Неанонімові зголошення враз зі знимкою проситься слати до адміністрації під „Добрий купець". За дискрецію як також за зворот знимки ручиться словом чести. 1024 1—2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Подяка.

Впов. П. **Директорови д-рови М. Долинському, лікареві в Заліщиках** складаю отсим прилюдну подяку за вмілу і зручну операцію упертого карбункула, як і за дальшу щиру і безкорисну опіку аж до повного подужання. Нехай Господь кріпить Його душевні і тілесні сили Йому на славу, а людям на пожиток.
З повним поважанням і довірям.

1031 1—1 **о. І. Коцик**, парох Щитовець

Звичайний Загальний Зїзд „Рідної Школи" У. П. Т.

відбудеться **у Львові, дня 24. грудня 1926** в салі Музичного Т-ва ім. Лисенка з таким денним порядком:

1. Отворення Загального Зїзду.
2. Верифікація протоколів Звичайного і Надзвичайного Загального Зїзду.
3. Вибір Комісії-Матки для уложення листи управних органів Товариства.
4. Звіт Головної Управи з діяльности за 1925/6 рік.
5. Звіт Контрольного Комітету з провірки діловодства.
6. Уділення абсолюторії.
7. Вибір голови Т-ва (§ 42 ст.).
8. Вибір 18 членів Головної Управи і 6 заступників (§ 42 ст.).
9. Вибір Контрольної Комісії: 5 членів і 2 заступників (§ 45 ст.).
10. Вибір Розємного Суду (5 членів) — (§ 47 стат.).
11. Ухвалення річної вкладки (§ 13 і 4 в статута).
12. Внески і запити.

Початок нарад год. 10. перед полуднем.

Право участи з рішаючим голосом мають відпоручники Кружків вибрані Загальними Зборами Кружка (§ 26, уст. 4). На кожних 50 членів припадає один відпоручник. Кожних 25 членів нової 50-ки уважається за повну 50-ку. Кружок може мати найбільше 15 відпоручників а мусить мати найменше одного.

Відпоручники являються з письмиими повновластями від свого Кружка. Передача повновласти на иншу особу недопустима (§ 50 стат.).

Колиб о 10. год. не було статутово вимаганого числа відпоручників 100, то в 11. год. передпол. почнуться наради без огляду на число приявних (§ 52 ст.).

Щоб дати можність кожному Кружкові взяти участь у Загальному Зїзді, Головна Управа подбала о знижку на залізницях при віддали від Львова понад 20 км. На підставі тої знижки можна їхати II. кл. за оплатою з поворотом половини III. кл. або III. кл. за половиною оплати з поворотом IV. кл. При їзді поспішним поїздом доплачується звичайну доплату даної кляси. Знижка обовязує щойно з поворотом. Зі знижки не можуть користати ті, які вже з якоїнебудь причини мають постійну знижку. Дотичні „карти участи" вишлеться на днях до повітових Кружків для доручення відпоручникам.

Всі Кружки подадуть негайно імена, назвиска, заняття вибраних відпоручників і дату їх вибору.

ГОЛОВНА УПРАВА „РІДНОЇ ШКОЛИ" У. П. Т.:

О. Терлецький вр. голова. 1023 *В. Целевич* вр. секретар.

явився у Братиславі. В тому маніфесті під написом „Дорога словацька націє!“ подано докладно причини, ізза яких партія рішила піддержувати уряд Швеглі і вислати до нього своїх представників. А саме найвпливовіша словацька партія, що з 12. послів у попередньому соймі зросла при недавніх виборах до 23 (в сенаті має 12 представників), рішилася на цей крок тому, щоби „направити всі ті моральні і матеріяльні шкоди, що їх накоїли дотеперішні радикальні і соціялістичні правительства“, а дальше тому, що демократичні (буржуазні) партії погодилися в тому, що „автономія Словаччини має бути переведена в рямцях введення автономії в окремих краях“. Дальше в маніфесті сказано, що на порядку дня є розвязка важних культурних, церковно-політичних, господарських і соціяльних справ, у якій партія хоче активно співпрацювати. Немаловажна річ також боротьба з комунізмом, проти якого слов. нар. партія виступає з усею рішучістю. При кінці маніфесту зазначено, що активність, себто співробітництво партії з урядом не означає ще, що партія дефінітивно залишиться в уряді. Як тільки уряд Швеглі не сповнить своєї обіцянки дотично введення автономії на Словаччині, народня партія перейде негайно до опозиції.

Стільки маніфест послів і сенаторів словацької народньої партії до „дорогої словацької нації“ в справі співробітництва партії з чсл. урядом. Головний і основний постулят Словаків — автономія, від переведення якої в життя залежатиме й дальше льояльне співробітництво Словаків з Чехами. А ще так недавно словацька національна опозиція ставилася до чсл. державности майже таксамо неґативно, як Німці і Мадяри! Видно, що недавня поїздка о. Глінки до Америки між своїх земляків переконала його, що це для словацьких націоналістів одинокий можливий шлях політики в теперішніх умовинах і вони негайно пересорієнтувалися, закинувши боротьбу з урядом і приступивши до правительственної більшости.

Це вирівнання між Чехами і Словаками після кількалітнього гострого конфлікту має безперечно своє велике значіння для внутрішньої консолідації Чехословаччини, а тимсамим і для її скріплення назовні. Притягнення до державного співробітництва Німців і Словаків вказує також на політичну мудрість чеських політиків, які йдуть на ріжні, нераз болючі для них уступки, щоб тільки якнайбільше закріпити молоду чехословацьку республику і відвернути від неї всі можливі небезпеки.

По широкому світі.

Порозуміння чехо-словацького уряду з партією Глінки. Довготреваючі переговори чехословацького уряду з католицькою словацькою партією о. Глінки скінчилися порозумінням. Партія Глінки має одержати міністерство для Словаччини, але щойно після уконституування союзу словацьких воєвідств (жуп). Інституція ця має відгравати ролю, подібну до краєвих виділів, які є в Чехії, Моравії і на Шлеську. Мабуть перед Рздвом католицька партія Словаччини вишле до празького уряду своїх представників.

Чічерін у Берліні. „Фосіше Цайтунг“ повідомляє, що на днях приїде до Берліна Чічерін. У Берліні Чічерін задержиться недовго, бо їде до Франкфурту над Майном, щоби порадитися лікаря специяліста. Кажуть, що Чічерін почувається не добре.

Революція в Бразилії ширюється щораз більше. Вона перекинулася вже на три стейти: Ріо Гранде до Суль, Барома і Санта Катарина (в цьому стейті богато українських емігрантів). Недалеко Белля Віста прийшло до тяжких боїв між революціонерами і правительственними військами. По обох сторонах було богато трупів і ранених

Страйк вуглекопів в Англії нарешті закінчився. Знавці економісти обчисляють, що народнє господарство Англії потерпіло наслідком того страйку найменше 300 міліонів фунтів штерлінгів, себто ок. півтора міліярда долярів. Страшна сума!

НОВИНКИ.

— **Конфіската** У вчорашньому числі „Діла“ сконфісковано закінчення передової статті п. з. „Відгуки“. Це 117-та чергова конфіската нашого органу в цьому році.

— **Еміґрація до Злучених Держав.** Уряд Злучених Держав і американські робітники не годяться на злагодження суворих законів про еміґрацію. Причиною побоювання, що чужинці можуть вплинути на зменшення високих плат американського робітника. Америка має ще богато незаселених просторів, де треба робучих рук, одначе покищо, з економічних причин, не хоче впускати до себе европейських суперників.

— **Мандрівний сухітничий музей** відчинили у Львові, в школі ім. Св. Анни, звідки перенесуть його до школи ім. Танської 9. ц. м. Поясняє д-р Литвинович.

— **„Очищування“ польської мови.** Недавно, бо ще вчора „Слово Польске“, з легкістю мізку пересічного крілика вшкварило собі статейку про українську мову. А вже нині находимо в ньому прецікавий фільольоґічний кутик, що пахне кухнею. Довідуємось, що в жовтневім числі „Порадніка єнзикового“ якась пані Васілевська пропонує цілу низку слів, якими треба заступити дотеперішні польські-непольські куховарські терміни. Слухайте: „зульц“ має називатись „држеніна“ (дрегліі!; фільольоґ із „Слова Польского“ пропонує краще слово: „studzienina“, бо... воно походить від „студити“ — чисто польського слова. „Будинь“ має називатись „tarzeniec“; „patelnia“ — „smażnica“ (смажениця); „brytwanna“ — „prażnica“ (пражниці!); „konfitura“ — „smażyna“, „szpyce“ — „pitek“ (російське!); „strucla“ — „plecionka“ (від нашого „плетеник“). Тепер уже ясно, чому вшехпольські редактори називають українську мову перекрученою польською!

— **Кльод Фаррер у Львові.** Імя цього француського письменника широко відоме в Европі. Він славніший на чужині, ніж у себе дома, де має надто великих суперників. Називається в дійсности Шарль Барґон. Написав кільканацять дуже читаних книжок, з яких найбільше відомі „Чоловік, що вбив злочинно“, „Боротьба“ і „Цивілізовані“ (нагороджена в 1905 р.); крім них „Дим опію“, „Малі союзниці“, „Панна Дакс“, „Остання богиня“, „Між живих людей“, „17 моряцьких історій“, „14 жовнярських історій“, „Залюблені між собою звірята та люде...“ 25 літ був моряком і любить мандрувати. Побачивши всі чудеса світа, хотів поглянути на ще одно: на Львів. І в своїй подорожі по столицях Східньої Европи зачіпив і за нашу, заповівши привабливий відчит: „Жінка вчора, нині та завтра“. Саля кіна „Аполля“ виповнена вщерть. Мов на фільмі „Бурові пристрасти“ або щось у цьому роді. 75 проц. жіноцтва. Солені ціни; останній ряд сидячих місць 3·20 зол. Є й такі, що платять 10, щоби дізнатись легко та приємно про найбільшу тайну світа: „що таке жінка“. Фаррер — 50-літній сивобородий гарний мущина у силі віку. Бачив стільки на свому віку, що не знає навіть, з якого кінця зачинати таку преважку тему. Але вибирає золоту середину: гутірку переплетену прикладами з життя та анекдотами; щоби всі розуміли; навіть трошки ті, що взагалі ще ніколи не чули француського промовця. Фаррера цікавить питання: як далеко зайде жінка у ломанні суспільних обмежень, які вяжуть її індивідуальність і чи в цій еволюції вона буде щасливіша, ніж дотепер. Головно користується матеріялом з життя турецької жінки та японської. Чому? Бо вони в найкоротшім часі, на наших очах, перейшли різку еволюцію від повного рабства до наймодернішого типу сучасної „гарсон“. Фаррер застерігається, що не є ні фемінїстом, ні антифемінїстом, ні віруючим, ні невіруючим, не має ніяких спеціяльних домагань до нинішньої жінки або до завтрішньої, одначе його хвилює одно питання: чи завтрішня жінка не заганяться в своїй жадобі незалежности так далеко, що перейде межі, поза якими перестане бути тим, чим вона мусить бути, коли хоче задержати свою вартість і зберегти вартости всього людства: — жінкою. Не було в його викладі глибоких фільософічних думок, рискованих теорій або обсервацій. Чутливий письменник промовляв так, немов би лякався вразити хоча би одно надто ніжне, надто жіноче або надто фанатичне вухо, з якоїнебудь професії, класи чи релігії. За те за солодких 60 хвилин казав собі солоно заплатити.

— **Посмертний поворот диплломата.** Спалене тіло Красіна вертається з Льондону в урні поспішним поїздом у 1-ій класі крізь Берлін і Варшаву. Біля домовини лежать квіти і вінки від радянських посольств у Берліні та Льондоні, дипломатичний пашпорт покійного, акт його смерти і акт спалення тіла. З домовиною їде дочка покійного та представник радянської амбасади в Льондоні. У Варшаві зупинився поїзд пів години; на залізницю вийшли представники радянського посольства. Поїзд відїхав через Стовпці до Москви.

— **Дзвін пожвав до церкви скликав, а сам у ній не бував.** Англійська преса подає інформацію, що Красін залишив своїй рідні 450 міліонів франків майна, складеного у ріжних европейських банках. Комунізм це гарна ідея — казав собі мабуть Красін — але... коли вона не тільки не нарушує нашого приватного майна, але дозволяє нам ще прийти до нього.

— **Для шахістів.** Один з найвизначніших світових шахістів, Мексиканець Торре, занедужав поважно умово. Минулого року як 20-літній молодець у міжнародніх змаганнях виграв партію проти сковолоского Ляскера. В його грі добачували великі завдатки на майбутнього світового мистця. Тимчасом передчасна недуга розвіває ці надії; молодий шахіст паде жертвою своєї важкої професії, яка зломила умово його великих попередників Морфія, Штайніца, Пільсбурга. — Міжнародні шахові змагання в Берліні скінчились перемогою Боголюбова, який здобув 7 пунктів, Рубінштайн 6, Анес і Ґрюнфельд по 5).

— **Пророцтва на 1927 рік.** Є на світі рід пророків, які стають ясновидючими з нагоди нового року. Бо тоді виходять у світ календарі, а в календарях люде здавна шукали відповіди на те, що буде. Правда: у більшости наших календарів ви найдете те, що вже читали минулого року, два чи три роки взад, але є ще в світі видавці календарів, які приносять сензації, і то неаби які! Як вам нпр. подобається пророцтво, що 1927. рік буде роком катастроф. Такий є менше-більше висновок численних цьогорічних астрольоґів. Француз Анду заповідає землетрус у південній Америці; Фортуні з Парижа — катастрофу в північній Америці; Німець Радецький, який виворожив смерть Ебертові та Стінесові, бачить величанські стихійні шкоди у Франції, Англії та Німеччині. Його товариш Ґрін — великі пожежі у всій Европі та посуху. Так само катастрофально настроєна берлінська ясновидчиця Иордан, що каже загально про острови, які щезнуть з поверхні землі. Американець Уітковм є сміливіший, бо вказує просто на Гельґолянд. За богато ясновидців проповідує переміну політичного курсу в С. Р. С. Р., а навіть упадок большевизму, нову революцію; Радецький каже, що російські війська займуть сусідні славянські землі, а Уітковм, що над ними засяде російський цар. Француженка Бордеріє обіцює своїй країні те, що всі фінансові міністри: відродження франка; до неї приєднується навіть один німецький астрольоґ. Франконімецьке зближення ще скріпиться. Пані Иордан бачить знак смерти над кайзером, знак монархізму, (але безуспішний) над Німеччиною, инші змішення німецького мілітаризму і повінь у Гамбурзі. Бордеріє віщує зміну в житті Пілсудського і смерть найвизначнішого польського письменника. Не бажаючи ніяким великим письменникам смерти, мусимо ствердити, що це останнє пророцтво здійсниться найімовірніше. Бо якийнебудь польський письменник старшого покоління вмре, польська преса проголосить його найбільшим. Так було із смертю Жеромського, Реймонта та Каспровича.

— **Нові рекорди.** Англійський нурець з Норфольку К. Евертс пірнув у залив Гемптон Рідс і ходив по дні моря 2 години і 40 хв. на просторі 8 км. Нурець заявляє, що цей прохід, хоча дуже томлячий, незвичайно цікавий. — Американці люблять рекорди в закладах. Цими днями в Ню-Иорку зорганізували змагання „кавовиків“: хто більше випє кави? Якийсь фризієрський помічник випив за 12 годин 62 чарок кави. За це одержав почесний „кавовий“ пояс. — У Німеччині хвалиться пан Иосиф Файс з Тріберґу иншим рекордом: він має 91 літ і є постійним активним пожежником: себто лазить по драбинах на дахи серед огню.

— **Катастрофи.** У румунській пристані Гіерґево вибухла на одним кораблі ропа, вогонь перекинувся на инші кораблі та на вагони. Навіть кілька домів згоріло; 12 людей убитих, чимало ранених; шкода величезна. — У Варшаві зударились два поїзди наслідком мряки; два вагони знищені, дві особи вбиті, кілька ранених. — В одній варшавській гарбарні кількох робітників затроілось підчас праці у криниці, де були отруйні гази. — У селі Зелові повіт Городок, згоріло 29-го ц. м. 2 господарства, причина імовірно: необережність з огнем. Це вже друга пожежа в цьому селі. При минулій катастрофі (21 хат згоріло) виною була якась божевільна жінка.

— **Світова хроніка.** Папа рішив збільшити скількість кардиналів з 70 на 78, на те, щоби представники північної та південної Америки, Канади та Австралії могли ввійти до кардин. колеґії. — Еспанський уряд рішив, що щорічно буде святкувати роковини смерти творця „Дон Кіхота“ Серванteса як національне свято. У цей день будуть пропаґувати літературу і нагородять одну найкращу нову книжку. — Підчас останньої дискусії над вугльовим страйком в англійськім парляменті посолка леді Астор часто перебив їй промовцям. Тоді звернули її увагу, щоби вона набрала кращих товариських форм. — У льондонськім зооольоґічнім городі завели цілу низку будівель із скляними дахами, що пропускають ультрафіолетне проміння, дуже корисне для здоровля звірят. — Цікавий процес ведеться у Монтреалі (Канада). Голова тамошньої жидівської громади Ісаак де ля Пенха вніс скаргу до високого суду з претенсією, щоби держава йому і його родичі звернула... острів Лябрадор. Позовник основується на акті даровизни ще короля Вільгельма III. в користь його предка, який урятував потопаючого короля. — В Едінбурзі найдено у приватної особи якісь дорогоцінні скрипки вчителя славного Страдіваріюса, Аматі. — У Румунії в містечку Каркалію, померла жінка Марія Устав у 135 р. життя. Всупереч заяві Ірляндця Сміта, що вмер недавно в 126 р. життя, заявила перед смертю, що довготу свого віку завдячує саме ранньому подружжю і повній тверезости.

Орґанізаційний рух.

Віче УНДО в с. Бабині самбірського повіту.

Заповіджене на день 28. падолиста ц. р. віче в Бабині стягнуло більше як 1000 людей учасників. Віче отворив короткою промовою о. В. Петрик місцевий парох і покликав до президії о. П. Салука як провідника, Стефана Воровика як заступника — а Василя Пундика як секретаря. — Від політичної влади був на вічу ком. Новосельський і хмара поліціаїв та агентів з дефензиви. На порядку деннім було два реферати: а) Наше політичне положення під цю хвилю, б) про шкільництво. Перший реферат виголосив порвуючо д-р М. Галущинський адвокат з Самбора. Зачав про положення наше за Австрії перед війною, відтак перейшов воєнні часи, далі часи творення нашої державности. Накінець засував важке положення нашого народу на всіх ділянках життя під Польщею. Слухачі з захопленням прислухувалися красорічивій бесіді, та безнастанно оплескували промовця. Другий реферат виголосив студент п. Турянський, який з молодечим запалом розповів про кривди на полі шкільництва. Комісар безнастанно перерывав бесідникам, і грозив розвязанням зборів. Тому не диво, що з „Zwischenrufах“ почув від авдиторії не одно терпке слово. По ухваленню резолюцій провідник замкнув збори. — *Очевидець.*

Процес 151.

За приналежність до української повстанчої організації.

Володимир Вол., 30. XI. 1926.

Розправа з 28. листопада.

Свідок **Войцеховський** зізнав, що помагав аспірантові Зарембі при допиті свідків з району Володимира й Горохова. Вичисляє ряд допитуваних і переповідає, до чого вони признались. По зізнанню підпрокуратор питає свідка, чи в часі допиту був примоврований терор, чи жалувався хто з допитуваних на побої або чи бачив кого побитого? Свідок дає заперечуючу відповідь. Таку саму відповідь по короткім ваганню дає на питання прокуратора, чи бачив у часі допитів володимирського старосту і представників війська?

З черги оборон. **Койрах**, Жид, ставив свідкові питання в українській мові; голова суду заявив Койрахові, що української мови можуть уживати лише Українці. На це Койрах відповів, що по польськи не вміє.

Д-р **Шухевич** питає свідка, звідки він походить? Свідок відповідає, що зі Львова. На запит, чи свідок був у Львові в 1922 р., свідок відповідає: Так. На запит, чи свідок знає, що під українські інституції у Львові і на провінції подкладено вибухові матеріяли і деякі з них, як будинок „Просвіти“ й „Академічний Дім“, значно ушкоджено та що ці будинки віддано потім ґрунтовному ремонтові, свідок зізнає, що знає. На запит, чи ведено в тій справі слідство, свідок зізнає, що не знає.

Свідок **Микола Барчук** зізнає, що „абсолютно“ нічого не знає. На зібранні в Наконечного свідок не був. З уваги на те, що свідок нічого не знає, голова суду заряджує відчитання протоколу у слідчого судді. В протоколі зазначено, що свідок обсервував зібрання в стодолі Льва Наконечного і бачив там Віктора Крайця. Свідок заперечує своє зізнання у слідчого судді і заявляє, що зізнання вимусили від нього биттям і довели його до краю терпеливости, так, що свідок був би зізнав, що навіть убив рідного батька. Осіб, що свідка били, поіменно назвати не годен; знає їх лише з вигляду. На запит оборон. **Денисюка**, чи свідок памятає, як обвинувачений лежав на поліції чорний, побитий і з синяками, свідок заявляє, що памятає. На запит оборон. **Чтеця**, свідок зізнає, що памятає, як аспірант Заремба вдарив обвинуваченого двічі і повів до школи.

Свідок Ілля **Кашук**, функціонар поліції з Кремінця, зізнає, що в лютім 1925 р. післали його на терен горохівського повіту для обсервації діяльности комуністичної диверсійної організації. Свідок вичисляє цілий ряд осіб, що належали до організації, подає, які хто займав становища в організації і хто входив у склад повітовому горохівського, а хто шароовітковому локачівського. Зізнає також про військовий стан організації і про стан зброї. Свідок усталив при помочі розвідки, себто через платних і неплатних конфідентів, що у Василя Сірака відбулася повітова конференція в лютім 1925 р. під Брониславa Хмельніцького, що був „зауфаним“ свідка і приносив комуністичні відозви, довідався свідок, що члени організації Базилюк говорив, щоби зматати тих, що інтересуються організацією, згл. стараються її викрити і що незадовго розпічнуться напади на поліцію, на уряди та на поміщиків. щоб

душевних цінностей, що криються в нашому народі. Українські селяне були і є меценатами „Просвіти“. Пошукайте прикладів анальогічного розуміння ваги якогось товариства в инших народів! Богато їх не найдете.

І тому благословенною була сама думка про заснування „Просвіти“ перед 58 літами, а благодатним і переломовим для процесу нашого національного ренесансу на західньо-українських землях був сам акт заснування „Просвіти“. Вона ширила не тільки освіту в народі, а ще вона гуртувала в собі все найцінніший, найдійніший і найактивніший елемент. Тому не треба дивуватись, що вона, „Просвіта“ була в нас джерелом усього, що пізніше вилилося навіть в окремі організаційні форми та розвивало розгалужувало громадську працю і її ріжничкувало. Звідси походить, та цілком заслужена назва „матері“ українських товариств, якою часто наділюють „Просвіту“.

Чи роля „Просвіти“ скінчена, чи пережита? Ні, вона не тільки не скінчена, але й ніколи не скінчиться, бо як не скінчене, не обняте ніякими межами знання і взагалі освіта одиниці, так тим більше не можна ні покінчити, ні взагалі вбрати в якісь межі ролі „Просвіти“, що зводиться перш за все до ширення і популяризації знання в народі.

Наша „Просвіта“ належала все, а й тепер належить до тих немногих у світі товариств, що мають великанські завдання не тільки перед своїм народом і його історією, але й перед людством і його культурою. Підняти на вищий ступінь культури свій нарід, рівнозначне з підняттям культурного рівня цілого людства, бож він є складовою частиною того людства. Отже зі завдань, з мети „Просвіти“ випливають її великі зобовязання. Колиж ті зобовязання в нинішних обставинах є подекуди навіть непосильні, а їх „Просвіта“ все таки виконує, то тим більші мусять бути до неї зобовязання тої суспільности, того народу, серед і для якого вона працює. Вгорі сказано, що навіть наше селянство видало меценатів для товариства, та діло не в поодиноких актах жертвенности і меценацтва на користь „Просвіти“, в признанні її заслуг, а в масовому меценацтві.

Грудень, як місяць „Просвіти“ і її свята мусить стати місяцем всенародного меценацтва для неї, місяцем масових жертв на поширення й поглиблення її праці. Місяць грудень звуть також місяцем „дару „Просвіті“. Нехайже цей дар стане не тільки масовим признанням заслуг товариства, але нехай він стане ще й таким, що направду причиниться гідно до виконування „Просвітою“ великої культурної місії в нашому народі, нехай створить для неї таку матеріяльну базу, щоби її не захитали в здійснюванні своїх завдань ніякі бурі, ні тим більше ніякі матеріяльні труднощі. А в нинішних обставинах ці останні чисто матеріяльні труднощі вяжуть „Просвіту“, вяжуть її ініціятиву, вбивають запал її робітників, а эряди-годи сіють зневіру в місію „Просвіти“ взагалі.

Нація, що силою невмолимих історичних обставин звязала весь свій національний ренесанс нерозривно з діяльністю і розвитком „Просвіти“, що завдячує їй так богато, не допустить і не може допустити до того, щоби горіючий смолоскип „Просвіти“ колинебудь потахав. Він мусить палати й горіти чим раз дужче, чим раз ясніше, він мусить просвітити всі найнедоступніші закутини нашої країни.

В. М.

Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10. і. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.

Реалісти чи утопісти?

На маргінесі „реальної політики“ д-ра В. Бачинського.

У вчорашній передовиці торкнулися ми загально політичної плятформи д-ра В. Бачинського і його скритих „політичних приятелів“. Зупиняючись над цим своєрідним „profession de foi“, зазначили ми, що д-р В. Бачинський виступає „борцем за реальність дня“. Теоретично розглядаючи справу, слід ствердити, що плятформа реальности д-ра В. Бач. базується на певній льогіці біжучого моменту, що виростає із уже довершеного або назріваючого укладу міжнародніх відносин.

Останні літа зазначилися змаганням до стабілізації відносин на европейському континенті. Зрушена в своїх основах Европа, перевернена горі дном економічно, а то й соціяльно, звільна повертає до стану рівноваги. Змагаючи до економічної відбудови, вона стомилевими кроками прямує до такого укладу політичних відносин, який забезпечував би їй спроможність економічної відбудови. Перетворення Великої Британії і її доміній в союз незалежних держав та французько-німецьке зближення, як передвістник союзу — ось найважніші признаки „нового курсу“ з ділянки міжнародньої і внутрішньої політики великих держав. Наладжування внутрішніх відносин в Чехословаччині по лінії перетворення її — скорше чи пізніше — в державу народів, — ось явище того самого покрою в малій державі. Крім того бачимо такі явища, як примирення народів СРСР. з істнуючою там диктаторською владою комуністичної партії з одного боку і змагання шляхом пакту про неагресію запетрифікувати істнуючий ризький кордон — з другого. Льокарно, Туарі, розправа Сталіна з опозицією, домініяльна британська конференція, а в останніх днях ліквідація шахтярського страйку в Англії і заява Злучених Держав про можливість 40 відсоткового зменшення европейських боргів — все це познаки стабілізації відносин на европейському континенті.

Намагання обмежити терен і рямки суто-політичної боротьби в Европі в користь економічної відбудови було без сумніву посереднім товчком для виступу д-ра В. Бачинського на Народньому Зізді і його відгуку... на сторінках „Слова Польского“. Д-р В. Бачинський проголосив себе реальним політиком — очевидно — політики дня, політики моменту, політики „Sofort-Programm-у“, що зміняється відповідно до ситуації і потреб“.

Одначе в своїй оцінці стабілізаційних явищ д-р В. Бач. втратив з очей ту обставину, що це тільки намагання і то намагання такого покрою, що може і мусить спричинити нові конфлікти (як зростаючий італійсько-французький конфлікт, перманентне напруження німецько-польських взаємин і т. и.). В світлі цих явищ „Sofort-Programm“, до тогож захований його герольдом в найтайнішій скритці, набирає специфічного забарвлення.

Та не про це хочемо говорити на цьому місці. Маємо на меті що инше. Політичний розум не на всіх полосах европейського континенту є — так сказатиб — в рівній мірі, в однаковому наверствуванні розложений. Він не є spiritus, що fiat ubi vult. Як в деяких людських організаціях, так і в деяких народах проявляється повна атрофія того, що ми називаємо політичним розумом.

Але безпосереднім є хто инший, є наше громадянство і його політичний провід, яким д-р В. Бач. закидає політичну незрілість і тактичні помилки.

Вихідною точкою для такої безцеремонно-відважної оцінки є сакраментальний вислів Бісмарка на адресу пруських Поляків: „Всякі історичні переввороти, а в них і здійснювання національних ідеалів, є зовсім незалежні від того чи иншого становища послів до уряду, лише від далеких міжнародніх конфліктів, які важко обчислити“.

На цьому хиткому вислові Бісмарка збудував д-р В. Бач. всю „реальну політику“ для західної вітки українського народу; цей вислів став основою наук, які д-р В. Бач. щедро, хоч безуспішно розділював українському громадянству і на Нар. Зізді і на сторінках „Слова Польского“, забуваючи, що політика народу рідко коли формується по лінії найславніших висловів навіть політичних геніїв, тільки є випливом таких незвичайно складних елементів, про які і найбільшим фільософам не снилося. Англійці й Американці залюбки користуються добірними висловами св. Письма. Нема такої убікації в хаті Англійця чи Американця, яка густо не булаб перетикана виписками зі св. Письма. Англійсько-американський світ намагається достроїтися до тих священних дороговказів, але ріжноманітне життя пливе своїм коритом, минаючи стовпи з тими вказівками. До тогож для вдумчивого політика найбільше небезпечними є анальогії, які часто так підходять до дійсности, як пястук до носа.

„Колиб Поляки мали свого Бісмарка, то він міг би сказати Українцям тесаме, що сказав Бісмарк 16. березня 1885 р. на адресу пруських Поляків...“ В тому то й річ, що Поляки не мають свого Бісмарка

Але вертаймо до кульгавої анальогії: Німеччина і Польща, пруські Поляки і „польські“ Українці, німецький Бісмарк і... неістнуючий польський Бісмарк, можливість історичних переворотів в р. 1885 і в р. 1926 чи 1927. Коли Бісмарк говорив до пруських Поляків, то це ділялося в часі, коли Німеччина після побіди над Наполеоном III. стала першою европейською великодержавою, коли в Німеччині завдяки пятимілярдовій контрибуції розпочалася доба небувалого економічного розцвіту, коли поділ Польщі закріплювано піддержуванням тісних приятельських взаємин з Росією і союзом Австрією.

Польського Бісмарка поки-що нема, але колиб він найшовся і захотів наслідувати німецького, то це була би що найменше гумористика, бо Польща находиться в досить скрутному політичному положенні — як зовнішньо, так і внутрішньо — бо її економічне становище є сожаління гідне; бо вкінці з головним посідачем українських земель вона не находиться ще в таких приятельських взаєминах, як Німеччина Бісмарка з царською Росією 90-тих років мин. століття. До тогож і положення головної частини Польщі, конгресівки — не є ідентичне зі сучасним положенням Рад. України. Подібних заперечень анальогії можнаб привести більше. А на це все, говорячи про політичний змисл, як змисл дійсности і конкретности, д-р В. Бачинський закрив очі, якраз не беручи на увагу цеї дійсности і конкретности.

Спираючись на гранітній скелі Бісмаркового вислову, д-р Бач. консеквентно ставив підмурівку своєї „реальної політики“. На читача що прогавив цю непідхожу анальогію, проповідь „реальности“ д-ра В. Бач. могла зробити навіть помітне вражіння. Але хто хоч дрібку застановився над абсурдністю вихідної точки, той мусів побачити, якими білими нитками шитий „Sofort Programm“ цеї політики.

В тій частині свого інтервю, в якій домінує „pater noster“ на адресу українського громадянства і проводу Обєднання, д-р В. Бачинський тримається досить міцно, але скоро сходить на трясовиння „Sofort-Programm“-у, починає хитатися.

„І доки правління річипосполитої — каже він — трактують нас, Українців, так — як напр. Ваша редакція — то домагатися від Українців чогось більше, як дуже холодної пасивности, хіба важко. А навіть, щоби здобутися на ту пасивність, треба дуже панувати над собою і треба великої політичної здержливости, — чеснот, що в нас мало поширені“.

Як в цьому притьмареному освітленні дійсности виглядає спроможність реалізації оспівуваного на всі лади „Sofort-Programm-у“ — хіба зайвим було би говорити.

Вже з цього бачимо наглядно, що д-р Бачинський, виступаючи зі своїми „політичними приятелями“ борцем за реальність дня, фактично виступає борцем за мрії, які як сонні привиди розганяє світло дійсности. Отже наші консервативісти не є реалістами, тільки утопістами, і то найнещасливішими, бо обкутуючи себе павутинням невідомого і нереального „Sofort Programm-у“, навіть тактично ставлять на коня, який не виграє, добровільно правцюють на те місце, в якому постійно перевертались наші політики не від нинішнього дня.

Ф. Ф.

Чехословаччина на шляху консолідації.

Порозуміння словацьких представників з урядом.

В державно-політичному внутрішньому житті Чехословаччини стався на днях факт великої ваги: державний буджет на рік 1927 ухвалено не тільки голосами чеських політичних партій, але також голосами двох найбільших і найвпливовіших німецьких партій, яких представники засідають в уряді, як також голосами словацької народньої партії, що гуртує в своїх рядах велику більшість словацького народу. Це взагалі перший державний буджет Чехословаччини від часу її істнування, ухвалений голосами трьох головних народів держави.

В політичній історії молодої чеської держави ця подія є безперечно історичним днем. Голосування в справі буджету з 27. м. м. виявило ясно й недвозначно, що Чехословаччина консолідується справді, що її керманичі вміли не тільки зговоритися, а й притягнути до державного воза таких донедавна непримиримих опозиціоністів і негативістів, як Німці і католицькі Словаки. Це доказ, що відповідальні чеські політики вступили на єдино правильний шлях у такій державі національностей, якою є чехословацька республика, а саме на шлях вирівнання всіх міжнаціональних ріжниць і терть, на шлях притягнення до державного співробітництва всіх народів держави.

Про притягнення Німців до правительства писали ми свого часу ширше (мимоходом кажучи — перші в цілій Польщі). Сьогодні пригляньмося другій важній події з внутрішнього життя Чехословаччини, а саме приступленню найбільш непримиримої донедавна словацької катол. партії під проводом о. Глінки до нової парляментарної більшости в Празі.

Ключ до становища, яке заняли у відношенні до Праги Словаки, дає нам манифест партії Глінки, що саме по-